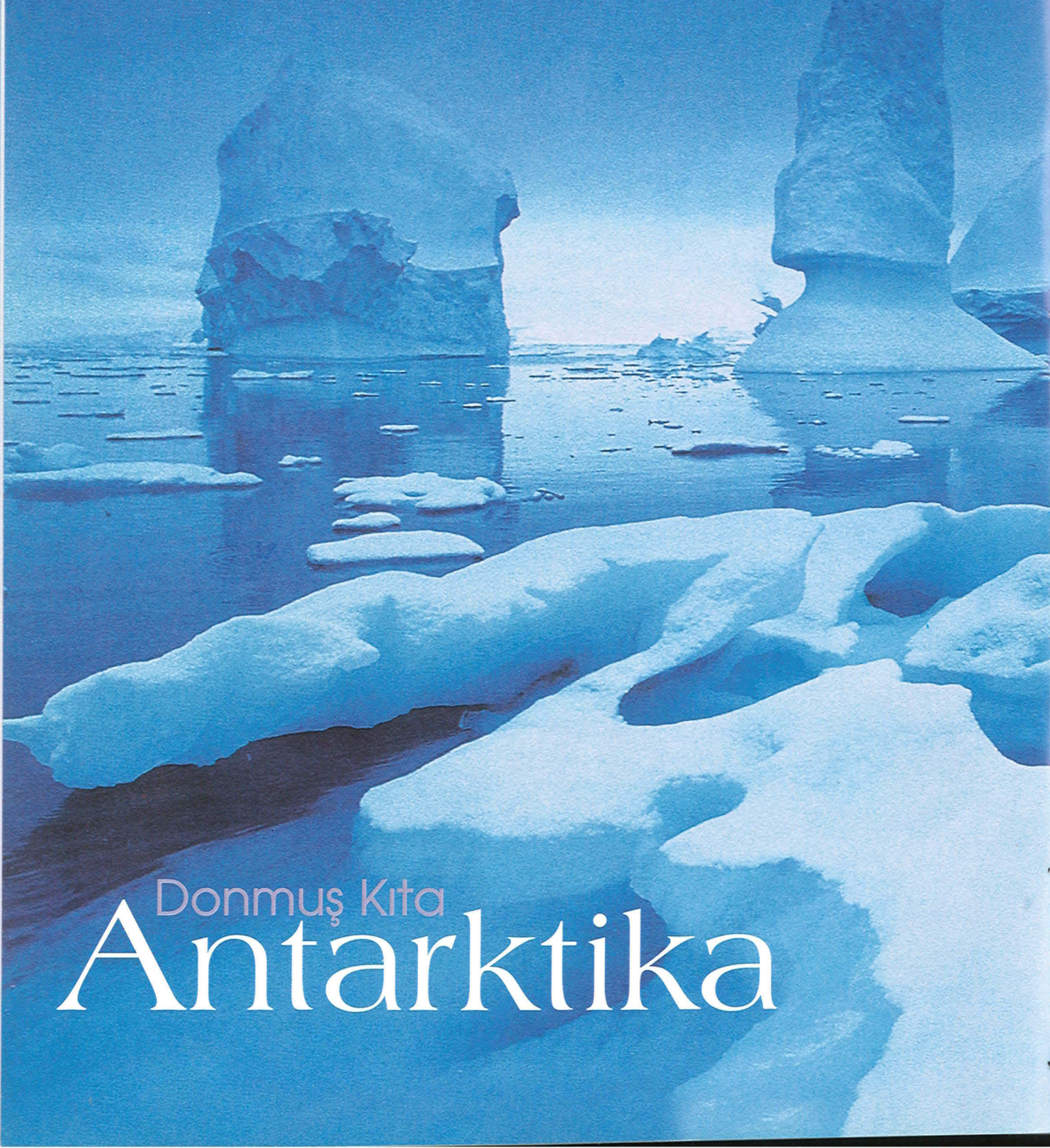
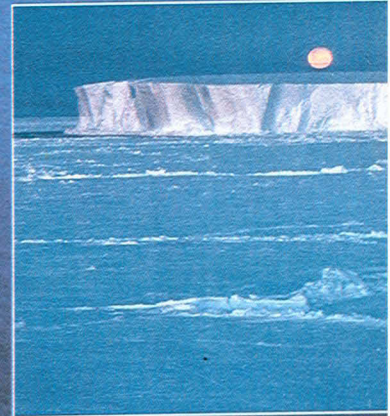
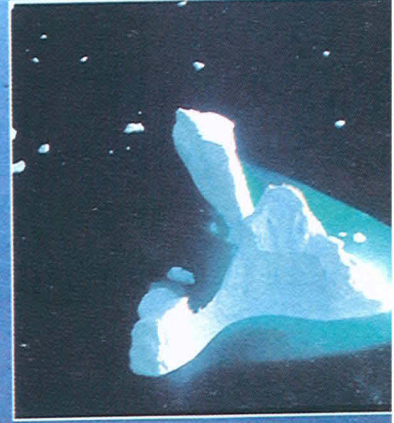
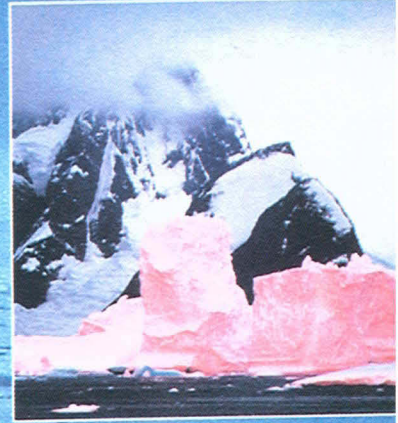

Soğuk rüzgârlar, yüksek dağlar ve buzullar... Antarktika, neredeyse tümü Güney Kutup Dairesi'nin içinde kalan karlar ve buzlarla kaplı bir kıtadır. Dünya'da şimdiye değin ölçülen en düşük hava sıcaklığı Antarktika'da gözlenmiştir: Tam -88°C ! Sıcaklığın kışın ortalama -30°C olduğu böyle bir yerde yaşamayı düşünür müydünüz? Ancak Antarktika'da yaz mevsimi biraz daha sıcaktır; yazın hava sıcaklığı -25°C ile 0°C arasında değişir. Bu kadar soğuğa karşın burada yılda yalnızca birkaç cm kalınlığında kar yağar.

Donmuş Kıta Antarktika

Eskiden haritalarda “bilinmeyen güney toprakları” olarak gösterilen bu beyaz kıta, çok yakın bir zamanda, 20. yüzyılın başında keşfedildi. Antarktika’nın keşfi, keşifler tarihinin en ilginç ve en heyecanlı bölümünü oluşturur. Fokların, penguenlerin ve balinaların ev sahipliği yaptığı bu beyaz kıtada bugün farklı ülkelerden birçok bilim adamı bulunmaktadır. 1959 yılında imzalanan Antarktika Anlaşması’na göre de burada yalnızca barışçıl nitelikte bilimsel araştırmalar yapılmaktadır.

Bu beyaz kıtaya ilk ayak basanlar 1895 yılında Norveçli Brochgrevink ve Kristensen adlı iki kâşif olmuştur. Ancak kıtaya "Antarktika" adının verilmesi çok daha eski zamanlara dayanır. Eski Yunan coğrafyacıları zamanından beri güneyde böyle büyük kara parçasının var olduğu düşünülüyordu. "Antarkthikos" Eski Yunanca'da "ayının karşıtı" anlamına gelen bir sözcüktü. "Arkthos" da Güney Kutbu'nun üzerindeki Büyük Ayı takımyıldızıydı. Daha sonraları, var olduğu düşünülen bu büyük kara parçası haritalarda "Terra Australis Incognita", "bilinmeyen güney toprakları" adıyla gösterilmeye başlandı.

16 ve 17. yüzyıllar boyunca denizciler ve balina avcıları kıtanın çevresindeki denizlere sayısız seferler düzenlediler. 1821 yılında Antarktika'yı denizden ilk gören kişi Palmer adlı Amerikalı bir denizci oldu. 1895 yılında kıtaya ayak basılmasından sonra bu "beyaz kıta"nın bütünüyle keşfedilmesi için birçok ülkeden kâşifler ve araştırmacılar buraya seferler düzenlemeye başladılar. Böylece kıtanın farklı bölgeleri birer birer keşfedilmeye başlandı.

Bu keşifler arasında Güney Kutbu'nun keşfi, keşifler tarihinin en ilginç ve en heyecanlı bölümünü oluşturmaktadır. 20. Yüzyıl'ın başında Güney Kutbu'na erişmek kâşiflerin birinci hedefi durumuna gelmişti. Bu durum, Avrupa'da kamuoyunun da ilgisini çekiyordu. İlk olarak, kıtaya önceden de seferler düzenlemiş olan Shackleton adlı İngiliz kâşifin adamlarından bir grup, 1908 yılında Manyetik Güney Kutbu'nu keşfetti. Buraya erişebilmek için yaklaşık 20 bin km yürümüşlerdi. 1911 yılında, Güney Kutup noktasını keşfedebilmek için kıtanın bir tarafından Norveçli Amundsen, bir tarafından da İngiliz Scott yola çıktı.

14 Aralık 1911'de Amundsen ve 4 yol arkadaşı 18 köpekle birlikte yaptıkları yolculuğun 57. gününde kutup noktasına vardılar. Buraya Norveç bayrağını diktikten

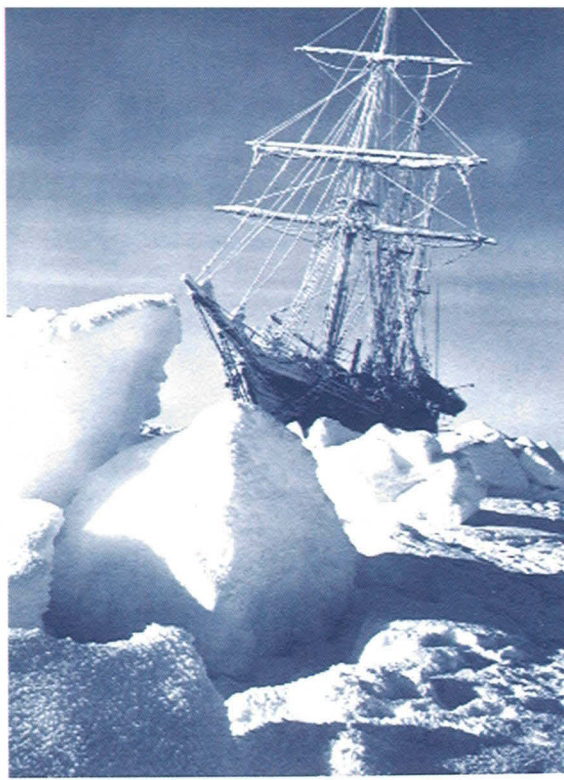
Scott ve arkadaşları Güney Kutup noktasında. Buraya vardıklarında onları büyük bir sürpriz bekliyordu.

sonra Kaptan Scott'a bir mektup bırakarak geri döndüler ve sağ salim ana kamplarına ulaştılar. Scott ve ekibiye Güney Kutup noktasına

Amundsen'den ancak 1 ay sonra varabildiler. Amundsen'in bıraktığı çadırı ve Norveç bayrağını görünce de büyük bir düş kırıklığına uğradılar. Ancak ekibin şanssızlığı bununla da kalmadı. Scott ve arkadaşları dönüş yolunda kötü hava koşullarına yenik düştüler. Bir sonraki yazı kadar onlardan hiç bir haber alınamadı. Daha sonra bir arama ekibi kara gömülmüş ve donmuş kâşifleri buldu. Scott ve arkadaşlarının eşyalarının arasında bilimsel çalışmalar için toplanmış toplam 14 kg ağırlığında taş örnekleri de vardı.

Artık Güney Kutbu keşfedilmişti; ancak Antarktika Kıtası'nda keşfedilmeyi bekleyen daha pek çok bölge vardı. Kâşifler buralara seferler yapmayı sürdürdüler. Bunlar arasında Shackleton'un gemisi Endurance ile yaptığı sefer, Amundsen'in keşif yolculuğundan bile daha ünlü oldu. Kıtayı baştan başa katetmek üzere yola çıkan Shackleton ve ekibinin gemileri battıktan sonra başlarından geçenler birer kahramanlık öyküsü oldu.

I. Dünya Savaşı'ndan sonra keşiflerde uçaklar, traktörler ve başka taşıtlar kullanılmaya başladı. Bunların kullanılmasıyla birlikte kutup keşiflerinde yeni bir dönem açıldı. 1928 yılında Avusturyalı bir pilot, Hubert Wilkins, Antarktika üzerinde uçan ilk kişi oldu ve kıtanın havadan fotoğraflarını çekti. Antarktika kıtasının tümüyle keşfedilmesinde uçakların rolü çok büyük oldu. Uçaklar yardımıyla çok uzun mesafeler katedilebiliyor ve geniş alanları kuşbakışı görmek mümkün

Schackleton'un gemisi Endurance. 1915 yılında varış noktasına binlerce km kala gemi buzların arasına sıkıştı. Bir süre sonra da buzların basıncına dayanamayıp parçalanarak battı. Kâşifler, bir buçuk yıl boyunca kurtarılmayı beklediler.

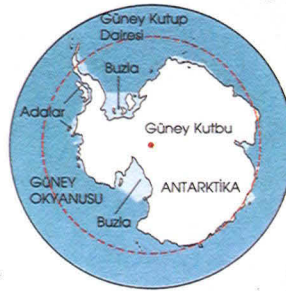
oluyordu. 1946-47 yıllarında ABD'li araştırma grupları 23 uçak ve 13 gemi yardımıyla Antarktika Kıtası'nın bir haritasını da çıkardılar.

Antarktika, uzun yıllar yalnızca erkek kâşiflere ev sahipliği yaptı. 1935 yılında Norveçli bir balina avcısının eşi, Caroline Mikkellson, buraya ayak basan ilk kadın oldu. 1958'e gelindiğinde kıtada tam 40 uluslararası araştırma kampı bulunuyordu. Aynı yıl, 10 farklı araştırma grubunda çalışan 20 ülkeden araştırmacılar kendi aralarında uluslararası Antarktik Araştırmalar Bilim Komitesi'ni kurdular.

1959 yılında da 12 ülkenin hükümetleri Antarktika Anlaşması'nı imzaladılar. Bu anlaşmaya göre Antarktika'da herhangi bir askeri etkinlik ve nükleer deneme yapılması yasaktır. Bugün Antarktika kıtası yalnızca barışçıl nitelikli bilimsel araştırmalar için kullanılmaktadır. Antarktika Anlaşması'na göre bütün ülkelerin, kıtada etkinlik gösteren ülkeleri denetleme yetkisi vardır.

Günümüzde bu anlaşma dünya nüfusunun % 80'ini temsil eden 39 ülkeye kabul edilmiştir. Burada doğal yaşamın korunması gibi konularda çalışmalar yapılmakta.

Yaşam koşullarının çok zor olmasına karşın Antarktika Kıtası'nda da yaşayanlar vardır. Kıyılarda 6 farklı penguen türü, 6 farklı fok ve deniz aslanı ve 9 farklı tür balina yaşar. Buralarda yaşayan en önemli canlı türü de kril adı verilen bir canlıdır. Kriller 6 cm uzunluğunda, karidese benzer canlılardır. Sürüler halinde dolaşırlar. Bir kril sürüsünün toplam ağırlığı birkaç milyon tonu bulur! Bu bölgedeki bütün hayvanlar doğrudan ya da dolaylı olarak krille beslenirler.

Aslı Zülâl